

«ПРЕС-СЕКРЕТАР»

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АДРЕСАНТ-ІДЕНТИФІКУЮЧИХ КАТЕГОРІЙ У
ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ПРЕС-
СЕКРЕТАРЯ БІЛОГО ДОМУ

(на прикладі мовлення Кейлі Макінані та Шона Спайсера)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИСКУРС-ПОРТРЕТУВАННЯ МОВЦЯ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	6
1.1 Зміст і межі політичного дискурсу.....	6
1.2. Статусно-рольовий регламент прес-секретаря Білого дому	9
1.3. Методологічні засади дослідження.....	11
РОЗДІЛ 2. ПАРАМЕТРИ ДИСКУРСУ ШОНА СПАЙСЕРА І КЕЙЛІ МАКІНАНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ АДРЕСАНТ-ІДЕНТИФІКУЮЧИХ ДИСКУРС-КАТЕГОРІЙ.....	15
2.1 Біографічні дані та медійна репутація Шона Спайсера.....	15
2.2 Біографічні дані та медійний образ Кейлі Макінані	16
2.3 Вербалізація адресант-ідентифікуючих категорій і проявів гендерно-типових рис у дискурсі Шона Спайсера та Кейлі Макінані	18
2.3.1 Дискурс-категорія самоідентифікації.....	18
2.3.2 Дискурс-категорії часової та просторової ідентифікації.....	23
2.3.3 Вербалізація категорій діяльнісної та цільової ідентифікації	25
ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	35

ВСТУП

Ця наукова праця покликана відповісти на два основних співвідносних питання: 1) Наскільки потужно тисне інституційний регламент на мовленнєву поведінку ретранслятора?; 2) Наскільки вираженими можуть бути індивідуальні гендерно-зумовлені прояви мовлення прес-секретаря в комунікативній ситуації *«адресант-ретранслятор – прес-брифінг – прямий адресат + слухач»*?

Розвідка виконана у науковій площині дискурсивних студій і присвячена встановленню специфіки вербалізації адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій (за термінологією І.Ф.Ухванової-Шмигової) адресанта-ретранслятора у сучасному англomовному політичному дискурсі. Теоретичну основу цієї розвідки складають надбання сучасної дискурсології, зокрема праці П.Серіо, В.І.Карасика, Г.Г.Почепцова, А.А.Маркович, М.Н.Красіної, О.Й.Шейгал, І.Ф.Ухванової-Шмигової. Сучасні методи аналізу дискурсу дозволяють отримувати з тексту достатньо інформації для обґрунтованих висновків про самоідентифікацію, самоінтерпретацію та саморепрезентацію мовця, мовний код, мотиваційно-цільові стратегії та інше [9]. Цікавим для дослідження, досить сучасним і структурованим є каузально-генетичний підхід, запропонований І.Ф.Ухвановою-Шмиговою [6, 9]. Виокремлені нею дискурс-категорії дозволяють врахувати чимало аспектів дискурсу мовця, окреслити комунікативний портрет продуцента мовлення.

Як відомо, дискурс – це текст, занурений у життя (Н.Д.Арутюнова) [1]. Життя експоненційно змінюється, змінюючи дискурс, тож звернення до проблем мовлення у певних дискурсивних практиках обіцяє бути науково плідним, що свідчить на користь **актуальності** подібних розвідок. Затребуваність такого дослідження зумовлена й відсутністю відомих нам спроб поєднання каузально-генетичної теорії з гендерними аспектами мовлення.

Мета роботи полягає у встановленні специфіки вербалізації адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій у мовленні сучасних англomовних прес-

секретарів Білого дому в адміністрації Президента США Дональда Трампа – Шона Спайсера (2017) та Кейлі Макінані (2020-21).

Мета цієї праці передбачає вирішення таких **завдань**:

- виявити підходи до визначення й суті політичного дискурсу;
- розглянути специфіку діяльності прес-секретаря крізь призму учасників комунікативного акту;
- виділити адресант-ідентифікуючі дискурс-категорії, характерні для мовленнєвої поведінки Ш.Спайсера і К.Макінані;
- порівняти вербаліку адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій Ш.Спайсера та К.Макінані крізь призму гендерних характеристик.

Об’єкт дослідження становить мовленнєва поведінка Ш.Спайсера і К.Макінані, сучасних американських прес-секретарів Білого дому в адміністрації 45 Президента США Д.Трампа.

Предметом дослідження є особливості вживання мовленнєвих одиниць, які можна трактувати як адресант-ідентифікуючі: самоідентифікації, пріоритету теми / адресата, часу, простору, місії, діяльності, інтертекстуальності, лінгвістичного статусу, соціально-рольового аналізу в політичному дискурсі Ш.Спайсера і К.Макінані.

Матеріалом дослідження слугувала вибірка з трьох прес-брифінгів прес-секретаря К.Макінані [40 – 42] та трьох прес-брифінгів Ш.Спайсера [43 – 45]. Тривалість вказаних прес-брифінгів сукупно складає 1 годину 14 хвилин для К.Макінані та 2 години у Ш.Спайсера. Нами було виокремлено 577 висловлювань, що містять вербально втілені адресант-ідентифікуючі дискурс-категорії. З них 30 було обрано для ілюстрації основних положень роботи.

Мета, завдання та предмет дослідження визначають його методологічний апарат, до складу якого входять поняття і методики, розроблені в межах дискурс-аналізу (за І.Ф.Ухвановою-Шмиговою). У праці залучено: 1) зіставний аналіз мовних засобів для виділення спільних і відмінних рис у мовленні Кейлі Макінані та Шона Спайсера; 2) корпусні методи з метою

добору одиниць, що заповнюють адресант-ідентифікуючі дискурс-категорії;
3) кількісні підрахунки для встановлення репрезентативності мовних явищ.

Теоретична значущість цієї розвідки полягає в тому, що вона є певним внеском у дослідження дискурсу. Результати пошуків сприятимуть глибшому розумінню специфіки мовлення особистостей, які за своїм статусом позбавлені можливості виступати прямим адресантом, залишаючись у ролі ретранслятора.

Практична цінність дослідження полягає в можливості використання його результатів при викладанні дисципліни «Теоретична граматики англійської мови» (розділ «Синтаксис. Текст та дискурс»).

Публікації. Основні положення дослідження відображено в одноосібній статті (2021 р.).

Загальний обсяг тексту наукової роботи складає 30 сторінок. Загальний обсяг праці разом із бібліографією становить 36 сторінок. Список використаної літератури включає 39 позицій, з них 27 – іноземними мовами. Список джерел ілюстративного матеріалу включає 6 позицій.

Структура роботи. Розвідка складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списків використаної літератури та джерел ілюстративного матеріалу. Перший розділ, теоретичний, висвітлює засадничі положення розвідки (зміст і межі політичного дискурсу, специфіку статусу та ролі прес-секретаря як деперсоналізованого ретранслятора заздалегідь погодженої позиції інституту, який він представляє, методику дослідження). Другий розділ, дослідницький, вирішує два поставлені на початку питання, розкриваючи відповідність мовлення прес-секретаря регламенту, накладеному інституційним (політичним) дискурсом для тематично-ситуативного формату *«інформування і роз'яснення в умовах прес-брифінгу»* та можливий вплив гендерної належності мовця.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИСКУРС-ПОРТРЕТУВАННЯ МОВЦЯ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Цей розділ є засадничим і висвітлює релевантні для здійсненої розвідки теоретичні питання. У ньому розглядаються питання, пов'язані зі специфікою політичного дискурсу як зразка інституційного дискурсу, такі поняття дискурс-аналізу, як «дискурс», «дискурс-портрет», «дискурс-категорія», а також власне дискурс-категорії за І.Ф.Ухвановою-Шмиговою. З огляду на те, що обрані для вивчення постаті прес-секретарів представляють зразки чоловічого і жіночого мовлення, у розділі приділено увагу теоретичним питанням специфіки гендерно-маркованого мовлення.

1.1 Зміст і межі політичного дискурсу

Перш ніж говорити про політичний дискурс, слід з'ясувати, що розуміють під поняттям «дискурс». П.Серіо наводить наступні його визначення: будь-яке конкретне висловлювання; одиниця мовлення, більша за фразу; мовлення, яке мовець привласнює, на противагу оповіді, котра розгортається без його втручання; елемент протиставлення «мова / дискурс» (перше виступає як система недиференційованих значень, а друге – як система, диференційована різноманітністю мовних значень); система висловлювань, обмежених за певною соціальною чи ідеологічною позицією [8].

У дослідженнях дискурсу наведеними означеннями оперують як окремо, так і в комплексі. Можна розглядати дискурс, беручи за основу будь-який з підходів, залежно від цілей дослідження і власних поглядів на проблему. Звідси постають різні типології дискурсу та методи його вивчення. Так, за каналом передачі інформації розрізняють усний і письмовий дискурс. За сферою комунікації можна виділити значну кількість типів: педагогічний, політичний, науковий та інші. Дискурс можна класифікувати на основі належності певному суб'єкту (особистісний дискурс Кейлі Макінані) чи колективу (жіночий, молодіжний) [4]. Однак такий підхід сприяє розмитості меж класифікації.

Досить впорядковану типологію дискурсу пропонує В.Карасик [2]. Він виділяє дихотомію *«персональний – інституційний дискурс»*. Персональний дискурс вирізняється оперттям на активне осмислення змісту мовного знака й контексту з боку адресата. Персональний дискурс поділяється на побутовий і буттєвий. Перший зосереджений на підтримці контакту між учасниками комунікації та вирішенні проблем побутового характеру. Буттєвий дискурс є результатом спроби розкриття внутрішнього світу особистості. В інституційному дискурсі основним актантом є мовець-представник соціального інституту. Він не може виступати від себе. Зміст повідомлення заданий наперед, тому можна лише обрати форму втілення цього змісту. Повідомлення передається не рівноправному учаснику, а *«клієнту»*, котрий звертається до представника інституту. Мета специфічна для кожного виду дискурсу. Наприклад, метою політичного дискурсу є завоювання й утримання влади, метою медичного – надання кваліфікованої допомоги хворому [2].

Для нашого дослідження видається важливим окреслити межі поняття *політичний дискурс*. І.Ухванова-Шмигова визначає політичний дискурс як *«сукупність політичних дискурсів соціуму»* [5, 13]. Це поняття включає широке коло елементів: політичні спільноти, суб'єкти політики, інститути й організації, системи норм, усталені традиції і ритуали, культура й ідеологія. Особливістю політичного дискурсу є те, що в якості суб'єктів можуть виступати не лише власне політики (група людей, котра обирається для виконання кола завдань і отримує за це заробітну плату), а й громадськість через організовані групи людей. Утім, названі суб'єкти не можуть вважатися суб'єктами політики доки не стають активними учасниками політичного процесу: беруть участь в управлінні державою, законотворчому чи виборчому процесі, вираженні громадянської позиції [17, 13 – 14].

Критеріями, що дозволяють класифікувати певний тип дискурсу як політичний, є його специфічні мета і зміст. Мета була згадана раніше, тому перейдемо одразу до змісту. О.Шейгал називає три дискусійні питання, фундаментальні для цієї сфери: 1) розподіл ресурсів у суспільстві, 2) контроль

за прийняттям рішень, 3) застосування санкцій [11, 35]. На змістовому рівні політична комунікація є трикомпонентною і ґрунтується на опозиції «свої – чужі». У такий спосіб реалізуються наступні її компоненти: формулювання та роз'яснення політичної позиції (*орієнтація*), пошук та згуртування прихильників (*інтеграція*), боротьба з політичним опонентом (*агональність*) [12]. Суб'єкт політичного дискурсу обов'язково з'ясовує свою позицію в політичній системі координат (прояв орієнтації), намагається згуртувати «своїх» (прояв інтеграції) з метою протистояння «чужим» (прояв агональності). Наскільки б специфічним політичним суб'єктом не був прес-секретар, він не може уникнути виконання вказаних функцій.

Комунікація в політичному дискурсі відбувається в ситуації боротьби за владу, що породжує наступні його функції: *акціонально-інформаційна функція* передбачає здійснення політичних дій та донесення інформації про це; *контролююча функція* передбачає маніпуляції свідомістю «клієнтів» та заклик до дії; *інтерпретативна функція* здійснюється через творення політичної реальності у мовленні; *функція соціальної ідентифікації* виявляється в об'єднанні та розмежуванні політичних груп на ідеологічній підставі; *агональна функція* дозволяє інтегрувати характеристики конфлікту й консенсусу в поле дискурсу, що розглядається [12]. На нашу думку, наведені функції досить точно окреслюють коло проблем політичного дискурсу. Однак, вважаємо, що таке їх розмежування є доволі умовним, оскільки в реальному мовленні вони з більшою імовірністю перебуватимуть у симбіозі.

Окремого роз'яснення заслуговує поняття, вербалізоване вище як «здійснення політичних дій». Слово «дія» не варто сприймати буквально коли йдеться про політику, оскільки «багато політичних дій за своєю природою є мовленнєвими діями» [11, 28]. Ця думка є важливою для подальшого дослідження у зв'язку з тим, що прес-секретар виступає не як самостійний політичний лідер, а як захисник інтересів третьої особи. Таким чином, його діяльність зводиться до мовленнєвої, як буде висвітлено далі.

1.2. Статусно-рольовий регламент прес-секретаря Білого дому

Прес-секретар Білого дому – важлива постать при адміністрації Президента США. Його завдання полягає в інформуванні широкого загалу через посередника – журналістів, які виступають у ролі прямого адресата і мають можливість зворотного зв'язку [24]. Мета прес-брифінгу як основного засобу комунікації подвійна: інформування про дії влади і переконання, що ці дії є ефективними й відповідають очікуванням громадян. Тобто функція таких прес-брифінгів – сприяння утриманню влади президента та його адміністрації.

В описаній комунікативній ситуації, як було зазначено, ключовою фігурою виступає прес-секретар Білого дому. З погляду структури комунікативного акту прес-секретар здебільшого виступає адресантом. Як відомо, адресант може бути прямий і ретранслятор. Прямий адресант виступає як індивідуальний мовець і має свободу висловлювати особистий погляд на події, ситуації, стани, тощо. Ретранслятор, як представник інституту, виражає (колективно) сформований погляд на подію, ситуацію і т.д. Він позбавлений можливості експліцитно виступати з особистою думкою, оскільки такі дії руйнуватимуть регламентований дискурсивний формат комунікативної події [7].

Прес-секретар покликаний відповідати очікуванням інституту, який він представляє. Він зобов'язаний бути максимально обізнаним щодо діяльності президента, його планів та політики. У свою чергу, кожен офіс Білого дому зобов'язаний регулярно інформувати у відповідний спосіб прес-секретаря [31].

Прес-секретар – двосторонній ретранслятор. Він є посадовцем, котрий надає офіційний коментар Білого дому як щодо внутрішніх, так і щодо зовнішніх (відносно Білого дому) подій. З одного боку, він збирає інформацію про актуальні думки та погляди всередині Білого дому і доносить до широкого загалу офіційну позицію закладу, котрий представляє. З іншого боку, він вступає у безпосередній контакт з пресою, отже має доступ до інформації про погляди репортерів, які виступають представниками громадськості [там само].

Існує думка, що прес-брифінг коректніше вважати не обміном інформацією, а театралізованим дійством. Особливо цьому посприяли теле- та

онлайн-трансляції [там само]. Для пересічного громадянина висвітлення політичних подій у ЗМІ виглядає як набір фрагментарних сюжетів, котрі являють собою базу політичного дискурсу [11, 70]. У такому випадку дійство становитиме основу сюжету, а ґрунтовна аналітика подій незатребувана. Прес-брифінг цілком підпадає під це твердження, тому особливої ваги набувають особистісні якості «акторів» (особливо прес-секретаря) та стратегії, яких вони притримуються. Це аспект брифінгу, завдяки якому роль ретранслятора не поглинає секретаря повністю, що й дозволяє виявляти вербалізовані прояви дискурс-категорій самоідентифікації.

Прес-брифінг є виявом кооперації між прес-секретарем і репортерами: перед першим постає необхідність поширити зібрану й оброблену інформацію в пресі, перед другими – отримати й поширити інформацію серед своєї аудиторії [23]. Найпростіша структура прес-брифінгу наступна: прес-секретар робить оголошення щодо поточних подій у Білому домі, графіка президента на найближчий термін, актуальних подій у країні чи світі; після оголошень він приймає питання репортерів і завершує брифінг. Успішна взаємодія передбачає знання потреб репортерів і надання їм максимально можливого за різних обставин обсягу інформації [23]. Однак, на практиці можна спостерігати ритуалізований обряд – прес-секретар подає інформацію під потрібним йому кутом, тоді як репортери намагаються виявити фальсифікації та змусити секретаря так чи інакше відповісти за них.

У зв'язку з тим, що прес-секретар виступає відкрито, делікатна інформація залишається невисвітленою через внутрішні регуляції Білого дому. Існує спеціальна класифікація інформації: (не) для протоколу, допоміжні матеріали, поглиблені допоміжні матеріали. Кожен тип інформації має певні вимоги для розголошення. Під час брифінгу прес-секретар має справу виключно з інформацією для протоколу. Якщо ж озвучується інформація не для протоколу, репортери зобов'язані уникати використання цієї інформації у своїх звітах, що означає її непридатність для формату прес-брифінгу. Решта категорій інформації вимагають анонімності джерела, тому також несумісні зі стандартом

прес-брифінгу [23]. Отже, прес-секретар має право висвітлювати доволі обмежений обсяг інформації під час брифінгу.

У нашій розвідці ми спробуємо окреслити особистісні мовні прояви сучасних англомовних прес-секретарів Білого дому (США), аналізуючи адресант-ідентифікуючі дискурс-категорії.

1.3. Методологічні засади дослідження

Дискурс-аналіз – метод обробки інформації, що вивчає словесні матеріали як цілісний текст, у всій багатогранності. Це не просто розклад цілого на частини, а й «психоаналіз тексту», прочитання різноманітності можливих його значень [8, 22 – 23]. З точки зору І.Ухванової-Шмигової, дискурс-аналіз – спроба людини розгледіти різницю між реальною дійсністю і реальністю, породженою текстом [9, 95 – 98].

Для роботи з дискурсом І.Ухванова-Шмигова пропонує низку дискурс-категорій, які трактуються як «операційні складники аналізу змісту дискурсу, аналітична фіксація функціональних потоків дискурсу як вічно живого тексту» [9, 105]. Ці категорії поділено на чотири групи, котрі відображають адресанта, адресата, оточення й контекст, код спілкування [там само, 107].

До першої групи відносять такі категорії як самоідентифікація адресанта, атрибутивність (притаманні чи приписувані йому якості), діяльність, час і простір, роль і місія. Друга група включає аудиторію, цільову аудиторію, реляційну комунікативну стратегію. До третьої групи категорій входить направлена інформація, комунікативні стратегії, інтертекстуальність, інтерподійність, інтерсуб'єктність. Остання група включає кореляцію «*міф – реальність*», риторичні й дискурсивні практики, лінгвістичний статус мовця, енциклопедичні знання, правильність мовлення, варіант мови [там само, 107].

Адресант-ідентифікуючими категоріями, що надають основну інформацію для інтерпретації у нашій розвідці, є самоідентифікація, атрибутивність, вид діяльності, час та простір, місія адресанта [там само, 107]. Категорія самоідентифікації включає вербалізовану інформацію про те, як особа репрезентує себе у політичному просторі, інтерпретує і розвиває свою позицію.

Категорії атрибутивності та виду діяльності досліджують ролі, якості й діяльність, яку приписує собі мовець, його ставлення до того й іншого. Категорія часу і простору вивчає положення, в яке ставить себе особа по відношенню до хронотопу: минуле, майбутнє чи теперішнє у переплетенні з можливими просторовими характеристиками. Категорія місії мовця показує, які завдання він ставить перед собою, очікувані результати його діяльності [6, 17]. Перераховані категорії окреслюють формат цього дослідження, оскільки є вербалізованою характеристикою мовленнєвої поведінки прес-секретаря як мовця-ретранслятора, котрому притаманний інституційний тип дискурсу.

У контексті комунікативної поведінки мовця як шляху до пізнання його особистісних рис є сенс зупинитися на питанні гендерного маркування мовлення. Варто зазначити, що нині спостерігається брак консенсусу стосовно самого існування розмежування чоловічого / жіночого мовлення. Так, Р.Лакофф є відомою прибічницею цієї біфуркації, в той час як К.Ліпер і Р.Робнетт взагалі уникають поляризації, послуговуючись менш категоричними твердженнями.

Р.Лакофф вважає, що жінки зазнають дискримінації «в тому, як їх вчать користуватися мовою» [25, 46]. Вона представляє відмінності у використанні мовних засобів як результат традиційного делегування чоловікам прагнення до сили, вважаючи його «нежіночим». Жінку не розглядають як повноцінного учасника процесів управління [26, 161].

Нині ця думка може здатися анахронізмом, однак співвідношення представників обох статей серед прес-секретарів Білого дому вказує на протилежне. Вперше новостворену посаду обійняв Джордж Акерсон у 1929 році. Першою жінкою-прес-секретарем стала Маргарет Майєрс у 1993 році, будучи дев'ятнадцятим прес-секретарем Білого дому [24]. Кейлі Макінані є п'ятою жінкою і тридцять третім прес-секретарем у загальному заліку [30]. Очевидно, ситуація гендерної нерівності почала зазнавати відчутних зрушень у сенсі залучення жінок на традиційно чоловічі посади відносно недавно.

На переконання Р.Лакофф, для «жіночого типу» мовлення притаманні наступні риси: виключення різкого вираження почуттів мовця, більш поширені конструкції, що акцентують невпевненість; залучення евфемізмів для зниження категоричності сказаного; наявність виразів для опису речей, тривіальних по відношенню до реального світу (світу тих, хто має силу і владу); активне вживання розділових запитань замість тверджень; пом'якшення через застосування ускладненого питання, слів ввічливості та модальності (*won't you please*) [25]. Дослідниця пояснює це внутрішнім дозволом на певну силу вираження переживання: жінка не може дозволити собі раптового спалаху емоцій через суспільний осуд [там само, 50]. Через застосування названих конструкцій жіноче мовлення може сприйматись як прояв слабкості. Відповідно, чоловік, котрий користується більш потужними мовними засобами вираження своєї точки зору, займає позицію сили і в реальному житті.

К.Ліпер і Р.Робнетт [27] перевіряють теорію Р.Лакофф, а також пропонують більш чітку класифікацію. Дослідниці унікають згадок про «жіноче» чи «чоловіче» мовлення. Натомість з'являється термін, котрий можна передати як «нерішуча мова» (*tentative language*). Вони, як і чимало дослідників, стверджують, що «нерішуча мова» гендерно не детермінується, будучи притаманною як жінкам, так і чоловікам.

Виділяють чотири форми такої мови: *дисклеймери* і *специфікатори*, *обрамлення*, *розділові питання*, *інтенсифікатори*. «Нерішуча мова» проявляється у виразах з використанням так званих дисклеймерів або застережень (*I'm not sure if something is ... , but*), а також специфікаторів типу *somewhat, somehow*. До обрамлень відносять попередні зауваження мовця, як-от, наприклад, *I guess* разом з модифікаторами на зразок *kind of*. Розділові питання (*tag questions*) дозволяють водночас стверджувати і шукати підтримки свого твердження. Група інтенсифікаторів включає прислівники *very, so, really*. З їх допомогою мовець пом'якшує власне твердження [27, 130].

Академічна література часто перебільшує відмінності у реальному мовленні чоловіків і жінок. Ймовірність збігу у використанні мовних засобів

представниками обох статей значно вища. Крім того, так звана «нерішуча мова», може відображати не невпевненість у собі, а «міжособистісну чуйність»: увагу до співрозмовника, більш активне й тонке включення його в комунікацію, укріплення зв'язку. Прагнення чоловіків укріпити свою владу може витіснити чуйність до співрозмовника, в той час як жінки можуть вважати за потрібне підсилити її [27, 138]. К.Ліпер і Р.Робнетт підкреслюють це з огляду на відсутність помітної різниці у проявах «міжособистісної чуйності» під час комунікації осіб однієї та різних статей [там само, 137]. Так постають два погляди на причину виділення типів мовлення. Д.Таннен вважає, що вони не виключають один одного: укріплення власного статусу (позиція сили) і зв'язок зі співрозмовником (позиція чуйності) переплітаються і взаємодіють у момент комунікації [38, 222].

Здійснений огляд теоретичних джерел дозволяє зробити наступні висновки:

- стрижневим поняттям для політичного дискурсу є завоювання та утримання влади;
- комунікативний формат прес-секретаря Білого дому визначається і підпорядковується канонам інституційного дискурсу;
- прес-секретар – переважно деперсоналізована постать, ретранслятор офіційного погляду інституту, який він представляє;
- адресант-ідентифікуючі категорії дозволяють здійснити аналіз комунікативної особистості, відстеживши вербаліку таких аспектів, як особистий, темпоральний, просторовий та ін.;
- є дві можливі причини гендерних відмінностей у дискурсі: різниця в соціальному статусі й бажання проявити ввічливість до співрозмовника. Першу традиційно делегують чоловікам, другу – жінкам;
- «нерішуча мова» може виступати у якості характеристики дискурсу представників обох статей і має формальне втілення на лексичному й синтаксичному рівнях.

РОЗДІЛ 2

ПАРАМЕТРИ ДИСКУРСУ ШОНА СПАЙСЕРА І КЕЙЛІ МАКІНАНІ КРИЗЬ ПРИЗМУ АДРЕСАНТ-ІДЕНТИФІКУЮЧИХ ДИСКУРС-КАТЕГОРІЙ

Розділ присвячено вивченню комунікативних портретів Шона Спайсера і Кейлі Макінані. Для більш об'ємного розуміння цих особистостей у розділі подаються деякі деталі їхньої біографії, висвітлюється їхнє реноме, сформоване у медіа. У цій частині розвідки здійснена спроба синтезу адресант-ідентифікуючих категорій та класифікації засобів «нерішучої мови» задля виявлення відмінностей, котрі можуть трактуватися як гендерно марковані.

2.1 Біографічні дані та медійна репутація Шона Спайсера

Шон Спайсер народився у 1971 році в Нью-Йорку. Навчався у католицькій школі-інтернаті в Род-Айленді. Там же почав брати участь у місцевих політичних кампаніях. Отримав диплом бакалавра державного управління в Коннектикутському коледжі. Вже тоді у студентських газетах з'явилося кілька сатиричних заміток про нього, на що Ш.Спайсер відреагував скаргою [15].

Свого часу він працював на таких членів Палати представників Конгресу США як Майк Паппаз, Френк Ло Біондо, Марк Фолі та Клей Шоу [35].

У 1999 році Ш.Спайсер увійшов до резерву Військово-морських сил США у якості офіцера зі зв'язків з громадськістю [35]. У 2012 став магістром з національної безпеки та стратегічних досліджень, закінчивши Військовий коледж Військово-морських сил США [36].

З 2000 по 2001 рік Шон Спайсер обіймав посаду директора з комунікацій Комітету з нагляду та урядової реформи Палати представників Конгресу США, працював у Національному республіканському комітеті Конгресу, перебував на посаді директора з комунікацій Комітету з питань бюджету Палати представників. Згодом став директором з комунікацій Республіканської конференції в Палаті представників, а потім – помічником з медіакомунікацій та зв'язків з громадськістю в Офісі торгового представника США в адміністрації Джорджа Буша-молодшого. У 2011 він – директор з комунікацій Національного республіканського комітету [30].

Протягом 2015 року Ш.Спайсер публічно критикував Дональда Трампа, однак з грудня 2016 року був призначений прес-секретарем Білого дому [30].

Медійний образ Шона Спайсера почав складатися з його першого виступу. Кореспонденти викрили очевидне перекручування фактів – він завищив кількість присутніх та онлайн-переглядів інавгурації Д.Трампа [37]. Згадувалось, що хоча робота прес-секретаря й передбачає відволікання уваги від невтішних фактів, Ш.Спайсер давав ті, що легко перевірити на правдивість. Промова була перевірена, і виступ прес-секретаря виявився «приправленим брехнею» [28]. Так він з першого ж дня отримав негативний відгук: «цілковитий невдаха» [37]. Преса також називала Ш.Спайсера злим у відповідь на його напад, коли спікер «моментами майже волаючи, читав підготовлений документ, не відповідав на запитання», а «кореспонденти були шоковані цією тирадою» [37]. Вже через два тижні почали з'являтися відомості про те, що Президент «розчарований роботою Спайсера» і шкодує, що призначив його на посаду прес-секретаря [14]. За невдалі відповіді його навіть називали «кроликом, вихопленим світлом фар» [34]. 20 липня, за день до звільнення з посади, репортери підбили підсумки роботи Ш.Спайсера у словах «хаотичний шестимісячний термін» та «обличчя незосередженої стратегії обміну повідомленнями Білого дому» [13].

За час роботи Шон Спайсер набув негативного іміджу, котрий часто пригадували йому в порівнянні з Кейлі Макінані.

2.2 Біографічні дані та медійний образ Кейлі Макінані

Кейлі Макінані народилася 1988 року у Флориді. Її освіта почалась у приватній католицькій школі [16]. Здобула ступінь бакалавра з міжнародної політики у Джорджтаунському університеті. Згодом деякий час вивчала тонкощі політики в Оксфорді [29].

Свою телевізійну кар'єру К.Макінані розпочала в якості продюсера шоу Майка Хакабі [30]. Згодом продовжила навчання на юридичному факультеті в Університеті Маямі [29], звідки перейшла до Гарвардської школи права [32].

Політична кар'єра К.Макінані почалася ще у студентські роки. Вона стажувалась під керівництвом Тома Галлахера, Адама Путнама, Джорджа Буша-молодшого. Працювала у службі комунікацій Білого дому [28].

У 2015 році К.Макінані виступала коментатором на Сі-Ен-Ен, жорстко критикуючи Д.Трампа. Вона називала його «шоуменом», навряд чи «серйозним кандидатом» [15]. У 2017 році залишила Сі-Ен-Ен і почала працювати на Д.Трампа, з'являлася на телебаченні з виступами на підтримку його політики. У квітні 2020 року К.Макінані стала прес-секретарем Білого дому [32].

Кейлі Макінані з самого початку сприймалася пресою як «найпомітніший політичний захисник Трампа» [21]. Репортери писали, що К.Макінані з першого брифінгу дала зрозуміти, що буде всіма силами захищати Президента і виправдовувати його прорахунки. Натомість вона може пишатися входженням до близького оточення Д. Трампа [21].

Тим не менш, стверджують, що К.Макінані «виграє у порівнянні з безнадійно низькими стандартами і свого керівника, і попередників» [34]. За телевізійний досвід її назвали «більш блискучим виконавцем, ніж будь-хто з них» [34]. Члени команди Президента відгукуються про неї в таких формулюваннях, як «ніхто не міг би бути краще підготовленим» [21], «якщо Кейлі може йти нога в ногу з найжорсткішими ведучими та коментаторами на телебаченні, вона точно впорається з прес-корпусом Білого дому» [33].

Про здібності оратора та захисника президентської політики свідчить її реакція на закиди преси щодо неправдивості інформації, котру вона подає. К.Макінані підготувала список помилок та перекручених фактів, опублікованих найвідомішими новинними виданнями країни. За списком послідував коментар: «Якщо комусь і треба перевірити факти, то це медіа» [21].

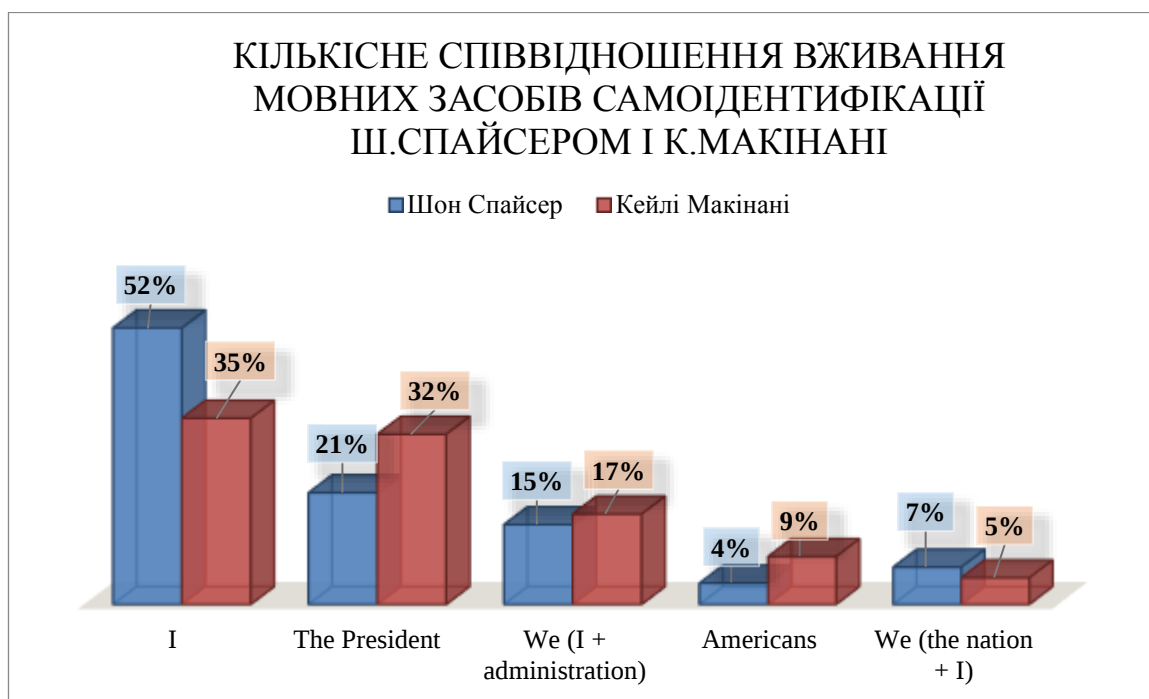
З наведеного можна зробити висновок, що незважаючи на перекручування фактів і не завжди вдалі виступи, Кейлі Макінані сприймається у пресі як борець і порівняно успішний прес-секретар.

2.3 Вербалізація адресант-ідентифікуючих категорій і проявів гендерно-типових рис у дискурсі Шона Спайсера та Кейлі Макінані

Як було зазначено, розвідка зосереджена на мовленні Кейлі Макінані та Шона Спайсера за умов інституційного (політичного) дискурсу, коли вони виступають у ролі представників адміністративного інституту. За таких обставин від них не очікують проявів власної думки. Мовці мають представляти точку зору Президента США та його адміністрації. У такому мовленні вибір має здійснюватися виключно у межах заданого змістового діапазону. Саме форма є засобом, котрий може вказати на особистісні та гендерно-характерні риси дискурсу, що аналізується.

2.3.1 Дискурс-категорія самоідентифікації

Категорія самоідентифікації найвиразніше проявляється у мовленні через використання особових займенників по відношенню до різних груп людей. Саме вони показують позиціонування особи в соціумі: егоцентрик, інституціоналіст, тощо. Виразно проявляються і факти самовключення чи самопротиставлення мовця певній групі: кореляція «я – ми – вони». Розглянемо в першу чергу опозицію «I – We». Видається важливим виокремити ключових референтів «*President*» та «*Americans / American people*» для розуміння самоідентифікації досліджуваних мовців. Тут йдеться про контактне вживання «*I / we together with President*», «*I / we together with Americans / American people*». Результати кількісного співвідношення персональних дейктиків та ключових референтів представлені в діаграмі 2.1.

*Діаграма 2.1. Кількісне співвідношення вживання мовних засобів
самоідентифікації Ш.Спайсером і К.Макінані*

Обоє спікерів рясно вживають займенник *I*. На другому місці – іменник *President*. Шону Спайсеру притаманне більш частотне вживання займенника *I* порівняно з Кейлі Макінані. Якщо розглядати вказаний персональний дейктик сукупно з іменником *President*, то виявиться, що Ш.Спайсер більш ніж удвічі частіше говорить він свого імені, тоді як К.Макінані майже однаково часто звертається до обох засобів. Це може бути свідченням того, що Ш.Спайсер – сильна егоцентрична особистість, якій властиво частково привласнювати авторитет Президента. Шон Спайсер не дотримується регламентованої інституційним дискурсом ролі деперсоніфікованого ретранслятора. К.Макінані, на відміну від нього, віддає певну частку власної сили Президенту і проявляє себе як більш слабкий індивід. Отримані результати узгоджуються з гендерними параметрами мовлення, оскільки К.Макінані поводить за фемінінним, слабким типом, на відміну від маскулінного типу Ш.Спайсера.

Вартий уваги характер вживання прес-секретарями займенника *I*. Шон Спайсер надає перевагу формулюванню *I think*. Примітно, що воно передає різні відтінки значень: з одного боку, це висловлення власної думки (1) або

вказівка на причетність до прийняття рішень у Білому домі (2) (вербалізований символічний перерозподіл сили). У такий спосіб прес-секретар виступає не як ретранслятор чужої думки, а як індивід, котрий подає власну інтерпретацію подій і думок. З іншого боку, та ж конструкція передає невпевненість (3), пом'якшує категоричність висловлення порівняно з аналогічним твердженням. У такий спосіб мовець приймає удар за акуратність формулювань на себе, прикриваючи адміністрацію Президента. Одна й та ж фраза у мовленні Ш.Спайсера може діяти і як прояв мови сили (стереотипно чоловічої), і як вияв мови слабкості (стереотипно жіночої). Наприклад:

(1) SS: *No, no, what it means is that **I think** the action that we took last week has been widely praised, domestically and internationally* [44];

(2) SS: *And **I think** the President thought she was extremely qualified to do this*[43];

(3) SS: ***I think** General Flynn and the NSC staff will have a briefing at 4:00 p.m.* [43].

Кейлі Макінані надає перевагу фразам з модальними дієсловами: *I would say / note*. У такий спосіб вона відсторонюється від прийнятих кимось іншим рішень, а також пом'якшує категоричність своїх тверджень (4). У деяких випадках відсторонення дозволяє їй підсилити рішення Президента за рахунок власного авторитету (5). Ще однією типовою для Кейлі фразою є *I won't get ahead*, яку прес-секретар застосовує при посиленні на рішення Президента, знімаючи з себе відповідальність за них (6). Наприклад:

(4) KM: *And what **I would say** to that is that – when he talked about a “success story,” he was talking about the story of this administration* [40];

(5) KM: *So **I consider** that consistent with what the President said: that he's seen intelligence suggesting it could be in the Wuhan laboratory* [40];

(6) KM: ***I won't get ahead** of the President's decision or the timing of that decision* [40].

Щодо персонального дейктика *I*, цікаво порівняти його сполучуваність з дієсловами. У мовленні Ш.Спайсера переважають дієслова на позначення

ментальних процесів, такі як *think, mean, know, believe* (7). У мовленні К.Макінані переважають актантні дієслова і дієслова сенсорної перцепції, як-от *give / receive, have, leave, go, stand, hear, look* (8).

Хоча Ш.Спайсер частіше послуговується займенником *I*, він рідко говорить по власні реальні дії, тоді як К.Макінані рідше користується цим займенником, але проявляє себе як більш діяльна особа (7), (8). На підтвердження того, що адміністрація Президента працює над певним питанням, Шон вказує на свою обізнаність (не називаючи джерел) щодо такого факту, а Кейлі – що вона особисто стежить за роботою і бере в ній участь. Припускаємо, що К.Макінані у такий спосіб намагається підвищити ступінь довіри до себе. Тоді мовленнєву поведінку Ш.Спайсера можна трактувати як упевненість у своїй силі. Однак, існує імовірність, що витoki вказаної відмінності слід шукати у життєвому досвіді, зокрема в освіті прес-секретарів. З цієї причини К.Макінані більш активно та тонко користується риторичними засобами, переконливіше вибудовує свої аргументи. Наприклад:

(7) SS: ***I know** Secretary Price has been dealing with a lot of it* [44];

(8) KM: *Yeah, the task force meets regularly. **I go** to those meetings. **I hear** them* [40].

З наведеного стає зрозумілим, що такі засоби «нерішучої мови», як вирази невизначеності та обрамлення, характерні як для мовлення чоловіка, так і для мовлення жінки.

Окремої уваги заслуговує вживання іменника *President*. У дискурсі Кейлі Макінані образ Президента посідає майже таке ж місце, як і її власний. Такий ефект досягається за рахунок відсторонення від того, що вона виголошує (4), (5), (6), а також за рахунок приписування більшості прийнятих рішень і завершених проектів особисто Президенту, оминаючи увагою адміністрацію (9). Для К.Макінані характерно створювати позитивний імідж Президента як «друга й захисника кожного американця» (10). У мовленні Шона Спайсера образ Президента займає значно менше місця. Він менш вправно користується риторичними засобами для укріплення іміджу Президента. Сам іменник

Ш.Спайсер вживає радше для звітування про рішення Президента та заплановані заходи (11). Отже, самоідентифікація К.Макінані виявляється двоплановою – вона сама і Президент. У мовленні Ш.Спайсера його власний образ затуляє образ Президента. Наприклад:

(9) KM: *90 killers would still be on the streets today **without** the law and order actions of **President Trump*** [41];

(10) KM: *And rest assured this **President has one priority**, and that is the **safety** and the **wellbeing of American lives*** [40];

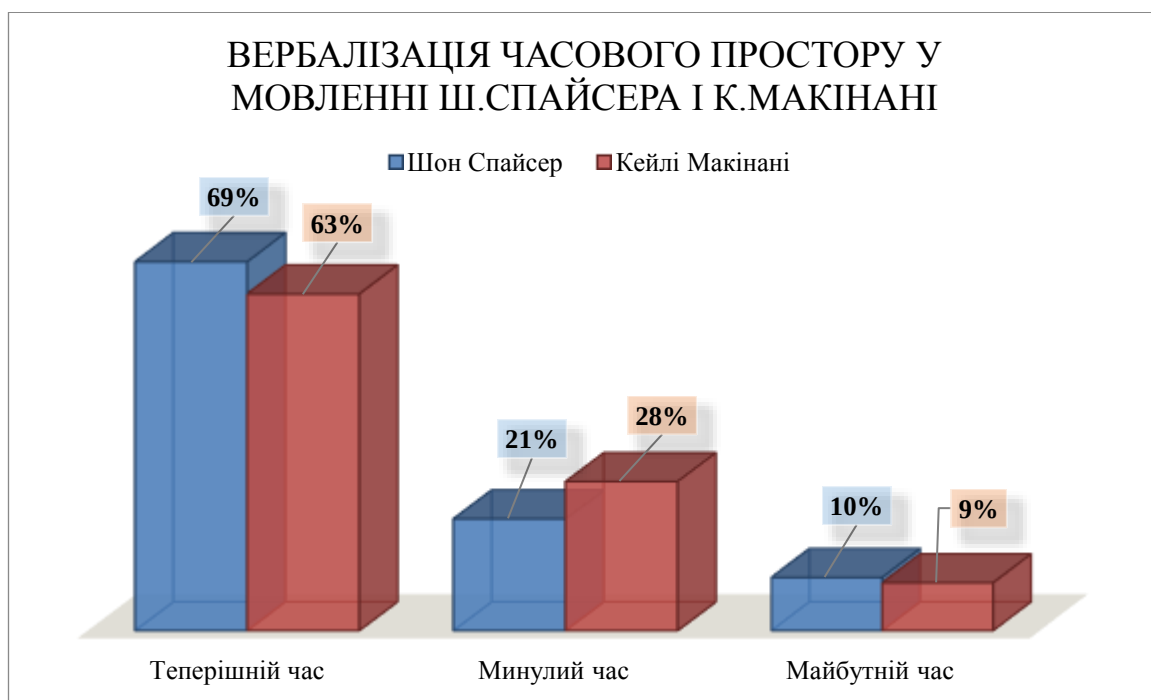
(11) SS: *<...> there`s a lot of activities, as I mentioned, that the President is going to do to celebrate and honor this month* [43].

Вартим уваги видається характер використання займенника *We* та іменників на позначення американської нації. У дискурсі обох прес-секретарів ці слова з'являються помітно рідше, ніж описані вище засоби. Характер їхнього вживання майже не відрізняється в обох мовців. Кейлі Макінані позиціонує себе як частина адміністрації Президента дещо частіше, ніж Шон Спайсер: 17% проти 15%, тоді як Ш.Спайсер здебільшого ідентифікує себе як частину американської нації: 7% проти 5%. Разом з тим, К.Макінані частіше звертається до американців у сенсі «вони», відділяючи себе від нації: 9 % проти 4 %. Таке відсоткове відношення може свідчити про те, що чоловік сприймає себе як більш самодостатнього індивіда й представника нації, котра цінує самостійність, тому менше звертається до авторитету президентської адміністрації. Кейлі бачить себе інституціоналістом, членом команди адміністрації, тому відсторонюється від нації. Завдяки включенню адміністрації Президента до свого кортежу, Кейлі зливається з кабінетом Президента, частково перебираючи його силу на себе.

2.3.2 Дискурс-категорії часової та просторової ідентифікації

Вербалізація хронотопу – ще один спосіб отримання інформації про мовця. Проектування особи у часі здійснюється через вживання відповідних граматичних і лексичних засобів.

Переважання минулого часу у мовленні може свідчити про зацикленість людини на минулому, відсутність перспектив у майбутньому. Домінування минулого часу є свідченням значного життєвого досвіду, прийняття близькості кінця або драматичної чи трагедійної складової життя мовця. Часте віднесення до теперішнього часу свідчить про діяльну особу, яка живе сьогоднішнім днем. У такому випадку плани на майбутнє майже відсутні, вирішуються нагальні питання, минуле відкидається. Орієнтація виключно на майбутнє може вказувати на те, що людина живе фантазіями й планами. Монотемпоральні прояви у мовленні вкрай нечисленні. У нашій вибірці вербалізуються усі часи з переважанням теперішнього (діаграма 2.2.).

Діаграма 2.2. Вербалізація часового простору у мовленні Ш.Спайсера і К.Макінані

Діаграма показує, що в обох випадках найчастіше використовується група теперішніх часів. Отже, мовці зосереджені на сьогоднішні. Здебільшого цей час

використовується для повідомлень про поточну ситуацію в країні та світі (12), а також про дії адміністрації Президента (13), (14). Характерним для прес-секретарів є застосування теперішнього часу як компоненту при зверненні до американської нації (15). Наприклад:

(12) SS: *The United States **condemns** in the strongest terms these barbaric attacks on Christian places of worship in Tanta and in Alexandria* [44];

(13) SS: *<...> right now, the Secretary of State **is handling** that portfolio* [45];

(14) KM: *Again, the President **is just looking for** every legal vote to be counted*[42];

(15) KM: *This President **stands with you**, your freedom, your ability to decide how to best protect your health* [42].

Минулий час в основному застосовується для звітування про виконані президентські обіцянки (16). Лише іноді з'являється звернення до подій минулого, причому Кейлі Макінані передусім покликається на події в межах до 5-10 років (17), тоді як Шон Спайсер згадує й давніші події (18). Вважаємо, що це слід віднести на рахунок їхньої різниці у віці. Порівняйте наприклад:

(16) SS: *We've **already created** over 50,000 new manufacturing jobs this year*[45];

(17) KM: *Democrats **were unable** to stick around to make a deal* [41];

(18) SS: *Dr. Height **led** the National Council of Negro Women **for four decades** and **was awarded** the Presidential Medal of Freedom **by President Bill Clinton*** [43].

Специфіка роботи прес-секретаря накладає свій відбиток на характер вживання майбутнього часу. Зрідка він використовується для висловлення обіцянок на майбутнє (19), (20). Дещо частіше обіцянки засвідчені у Шона Спайсера. Це можна пояснити тим, що він був першим прес-секретарем у команді нового президента, коли більше орієнтуються на майбутнє і схильні обіцяти. Майбутній час характерно використовується для повідомлення про плани Президента (є частими у Шона Спайсера (21) і майже не засвідчені у Кейлі Макінані). Наприклад:

(19) KM: *I will never lie to you* [40];

(20) SS: *The President put out a list of people <...> and said, **if you elect me**, these are the type of justices that **I will choose from*** [44];

(21) SS: *Later this evening, the **President will participate** in a standing legislative affairs strategy meeting <...>* [43].

Отже, часова орієнтація прес-секретарів досить збалансована і спрямована на сьогоднішній день з акцентом на отриманні результати й ухильне ставлення до обіцянок. Конкретні плани, про які говорить Шон Спайсер структуровані більш чітко, ніж у Кейлі Макінані.

І Кейлі Макінані, і Шон Спайсер просторово орієнтуються як на національний, так і на світовий горизонти у своєму дискурсі. Співвідношення проблем, про які вони говорять, приблизно однакове на обох зазначених рівнях. Єдина відмінність полягає у тому, що в дискурсі К.Макінані виразно простежується проекція на рівень Білого дому: вона часто розміщує себе саме в цій площині (22), що для Ш.Спайсера не характерно. Можемо дійти висновку, що у такий спосіб К.Макінані (як інституціоналіст) залучає кортежність для надання повідомленню вагомості. Наприклад:

(22) KM: *I think my staff <...> have a very hard time finding me because I'm normally with the President in the Oval Office* [40].

2.3.3 Вербалізація категорій діяльній та цільовій ідентифікації

У зв'язку зі специфікою досліджуваного дискурсу, категорії «діяльність» та «ціль» було об'єднано. Проблеми, з якими стикається прес-секретар, не залежать від нього, тому цей фактор не має значного впливу на формування дискурс-портрета.

Як представник інституту, прес-секретар вербалізує цілі й завдання, поставлені перед президентом та його командою. Завданнями, виявленими в дискурсі Шона Спайсера, були: кадрові заміни в управлінському апараті, укріплення національної промисловості та розв'язання міжнародних конфліктів. У дискурсі Кейлі Макінані основними завданнями були: боротьба з пандемією й забезпечення якісної роботи системи охорони здоров'я на початку

терміну, а також організація проведення виборів і виявлення можливих порушень процесу ближче до кінця терміну.

Реальна діяльність прес-секретаря, залежна виключно від нього, – донесення інформації. Відмінність між Кейлі Макінані та Шоном Спайсером полягає у тому, що К.Макінані чітко вербалізувала свою роль (23). Ш.Спайсер, виконуючи ту ж саму функцію, не вербалізував її в такий самий спосіб. Брифінги Ш.Спайсера були радше списком зробленого та запланованого для президентської адміністрації за певний термін (24). Брифінги К.Макінані рідше подають інформацію такого типу. Ш.Спайсер менше торкається захисту іміджу Президента, користується менш витонченими стилістичними прийомами, ніж К.Макінані. Наприклад:

(23) KM: *There`s a need for information, which is why I`m here supplementing the efforts of this President to get the message out [40];*

(24) SS: *In about half-hour, the President will head out to the South Lawn to view some of the larger products <...>. He`ll then proceed to the Blue Room and continue along the Sate Floor to see everything from California wine to body armor <...>. He will then make remarks and sign a proclamation declaring July 17 as Made in America Day [45].*

Для Шона Спайсера властиво вживати інтенсифікатори (25) на зразок *very*, специфікатори (26), як-то *basically*, а також повтори (27) (матеріально тотожні). У прикладі (25) інтенсифікатор утворює перебільшення, непотрібне в цьому контексті. Вважаємо, що воно не свідчить про слабкість мовця, а є спробою зробити наголос на силі наказів Президента. Приклад (26) вочевидь є спробою згладити категоричність твердження, що є типовим для «нерішучої мови». Приклад (27) містить надмірне вживання прислівників, які виконують функцію інтенсифікації. Привертає увагу і той факт, що Ш.Спайсер практично не формулює свою думку відразу, натомість виправляючись і змінюючи структуру речення (28). Вважаємо, що все описане варто віднести частково на рахунок прагнення пом'якшити власні твердження та неточного володіння інформацією, а частково – дещо легковажного ставлення до брифінгів. Порівняно легковажне

ставлення Ш.Спайсера до репортерів помітно через його жарти й загравання з ними. Впевненість Ш.Спайсера у власних силах і авторитеті призводить до доволі недбалого добору мовних засобів, що негативно відображається на якості проведення брифінгів. Наприклад:

(25) SS: <...> *the President has been **very clear** through his executive order <...>[43];*

(26) SS: ***And I think** it **basically** showed the President that trying to work Senate Democrats wasn't really – was somewhat of a futile task <...> [44];*

(27) SS: <...> *but I will tell you that the overall-arching goal, **of course, though**, is to **grow** manufacturing – to **grow** and invest here in the **United States** and to **grow** U.S. workers here [45];*

(28) SS: ***I think we have a – I mean, again, I think if you** look at who's not with us, it's a pretty small group <...> [44].*

Кейлі Макінані значно вибагливіша у доборі фраз. Вона вдається до цитування авторитетних спеціалістів, використання риторичних запитань (29) і наведення яскравих прикладів (30). Цікаво спостерігати майже повну відсутність у її мовленні специфікаторів, модифікаторів та інтенсифікаторів. Незважаючи на те, що ці засоби традиційно вважають типовими для фемінінного типу мовлення, у нашій розвідці в мовленні чоловіка їх більше, ніж у мовленні жінки. До прикладу, вже згадуваний модифікатор *kind of* у проаналізованих брифінгах К.Макінані засвідчено 1 раз, тоді як в опрацьованих брифінгах Ш.Спайсера – 6 разів. Інтенсифікатор *very* засвідчено у Ш.Спайсера 56 разів, а у К.Макінані – 24 рази. Можна припустити, що через скорочення вживання перерахованих засобів, К.Макінані намагається вибудувати імідж більш сильної людини. Наприклад:

(29) KM: *Hello, everyone. Where is Nancy Pelosi? The House is in recess.*

<...> So where is Nancy Peloci? She and her Democrat colleagues will be back in Washington soon to pursue their latest manufactured crisis <...>[41];

(30) KM: *Behind me, you will see displayed images of Democrat hypocrisy playing on loop. The images depict the following: They show Governor Gavin Newson of California dining both mask-less and indoors at the fancy <...> restaurant despite severe lockdown restrictions against indoor dining for the very people he governs [42].*

Отже, Кейлі Макінані та Шон Спайсер певною мірою продемонстрували нехтування канонами мовленнєвої поведінки, що приписуються інституційному політичному дискурсу. Як для «деперсоналізованих» ретрансляторів офіційної позиції Білого дому, їхнє мовлення не узгоджується в повній мірі з параметрами мовленнєвої поведінки, яка за регламентом відводиться прес-секретареві. Поведінка мовців виявила гендерну розмитість проявів так званої мови сильних і мови слабких («нерішуча мова»), оскільки її категорії вербалізуються незалежно від статі, часто передаючи різне змістове навантаження. Тим не менш, можна зробити висновок про те, що Шону Спайсеру притаманний більш маскулінний тип мовлення, тоді як Кейлі Макінані – фемінінний.

ВИСНОВКИ

Брифінг прес-секретаря Білого дому належить до політичного дискурсу і передбачає структурованість, відкритість, тематичну наповненість ((не)однорідну), імперсональність. У структурі комунікативного акту брифінгу прес-секретар Білого дому виступає у першу чергу представником інституту. Його основна роль – деперсоналізований ретранслятор офіційної позиції влади.

Брифінги Ш.Спайсера та К.Макінані є персональними з чітким домінуванням персонального дейктика *I*, тематично різнорідними, з можливістю зворотного зв'язку. За класифікацією дискурсу за каналом передачі досліджувані брифінги є усними за формою з письмовими заготовками, діалогічно-монологічними за видом мовлення. За соціально-ситуативним параметром це – політичний дискурс, за характеристиками адресанта й адресата – ретранслятив з цільовою аудиторією «*прямий адресат*» (репортери) та слухач (американський народ), темпоральна домінанта – теперішній час, гендерні прояви мовлення розмиті.

За адресант-ідентифікуючими категоріями, розробленими І.Ф.Ухвановою-Шмиговою, у праці встановлено адресант-ідентифікуючі специфічні риси прес-секретарів Білого дому Ш.Спайсера та К.Макінані при адміністрації Д.Трампа. Відмінності між досліджуваними прес-секретарями найпомітніше проявляються в категорії самоідентифікації.

З'ясовано, що у дискурсі Шона Спайсера домінує його власний образ. Час від часу він звертається до образів Президента, нації. Ш.Спайсер постає індивідуалістом, який часом протиставляє себе Президентові, іноді примикаючи до американського народу, покидаючи зону Білого дому, ретранслятором позиції якого він покликаний бути. Особистісний прояв мовлення Ш.Спайсера зосереджено на мисленнєвій діяльності (*I + Verb of mental perception*). Гендерно мовленнєву поведінку Ш.Спайсера можна класифікувати ближче до маскулінного типу мовця.

К.Макінані постає інституціоналістом з тенденцією до кортежного опертя та захисту іміджу Президента. Кейлі Макінані частково розчиняється на тлі

авторитету Президента та адміністрації, а частково віддає йому власний авторитет. Зону Білого дому прес-секретар не покидає, виконуючи роль ретранслятора. У деяких чутливих питаннях відповідальність за інформацію К.Макінані приймає одноосібно. Особистісний прояв мовлення К.Макінані зосереджено на діяльності (*I + actional Verb*). Гендерно К.Макінані поводить себе ближче до фемінінного типу мовлення.

Шон Спайсер демонструє причетність до прийняття рішень. Кейлі Макінані відсторонюється від виголошуваних рішень, ставлячи себе у підпорядковане положення. Дискурс Шона Спайсера спрямований на реальні дії й плани Президента, тоді як Кейлі Макінані приділяє значну увагу формуванню позитивного іміджу Президента.

Дискурс-категорія «*простору / місця*» показує, що Шон Спайсер та Кейлі Макінані позиціонують себе в межах країни, регіону і світу. Єдиним проявом відмінностей у категорії просторової ідентифікації виявилась часто акцентована орієнтація Кейлі Макінані на простір Білого дому та місце поряд з Президентом США Дональдом Трампом.

Стать мовця не має впливу на категорії діяльності й місці адресанта. У вербалізації категорії ролі було виявлено відмінність, ймовірно спричинену гендерною різницею спікерів. На відміну від Шона Спайсера, Кейлі Макінані експліцитно проголосила своє завдання посередника у передачі інформації, що вказує на її підпорядковане положення і дотримання статусу й ролі, передбачених її посадою.

Крім того, було виявлено, що одні й ті ж засоби «*нерішучої мови*» можуть виконувати різні функції у різних мовленнєвих ситуаціях. Іноді їх використання може показувати саме традиційно притаманну чоловікам силу. Характер вживання Шоном Спайсером специфікаторів, модифікаторів та інтенсифікаторів свідчить про легковажність у доборі мовних засобів, а також надмірну впевненість у власних силах. Для Кейлі Макінані така мовленнєва недбалість не властива.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс. *Лингвистический энциклопедический словарь* / Гл. ред. В.Н. Ярцева. М: «Советская энциклопедия», 1990. URL: <http://tapemark.narod.ru/les/136g.html>
2. Карасик В.И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*: Сб. науч. тр. / Под ред. В.И. Карасика, Г.Г.Слышкина. Волгоград: Перемена, 2000. С. 5 – 20.
3. Красина М.Н. Дискурс, дискурс-анализ и методы их применения в междисциплинарных проектах. *Вестник ТвГУ. Серия «Филология»*. 2018. № 2. С. 159 – 165. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162003983.pdf>
4. Маркович А.А. Дискурс: определения, история возникновения, типология, подходы к изучению дискурса. *Методология исследований политического дискурса: Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов*: сборник научных трудов. Выпуск 5: Дискурс в современном гуманитарном знании / Под ред. И.Ф. Ухвановой-Шмыговой. Минск: «Издательский центр БГУ», 2008. URL: <https://ifo.ujk.edu.pl/fcld/RU/publication/Editions/Vipusk%205.pdf>
5. Методология исследований политического дискурса: Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов. Вып. 1 / Под общ. ред. И.Ф. Ухвановой-Шмыговой. Мн: Белгосуниверситет, 1998. 283 с.
6. Методология исследований политического дискурса. Актуальные проблемы содержательного анализа обществ.-полит. текстов. Вып. 3 / И.Ф. Ухванова-Шмыгова, А.А. Маркович, В.Н. Ухванов; Под общ. ред. И.Ф. Ухвановой-Шмыговой. Минск: «Технопринт», 2002. 360 с.
7. Почепцов Г.Г. О коммуникативной типологии адресата. *Избранные труды по лингвистике*: монография / Сост., общ. ред. и вступ. статья И. Шевченко. Винница: Нова Книга, 2013. – С. 449 – 454.

8. Серио П. Как читают тексты во Франции. *Квадратура смысла. Французская школа анализа дискурса*: Пер. с фр. и португ. / Общ. ред. и вступ., ст. П.Серио; предисл. Ю.С. Степанова. М: ОАО ИГ «Прогресс», 1999.
9. Ухванова-Шмыгова И.Ф. Каузально-генетический подход в контексте лингвистики дискурса / И.Ф. Ухванова-Шмыгова. Минск: БГУ, 2014. 223с.
10. Хурматуллин А.К. Понятие дискурса в современной лингвистике. *Учебные записки Казанского Государственного Университета*. 2009. Т. 151, кн. 6.
URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-diskursa-v-sovremennoy-lingvistike/viewer>
11. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса: дис. ... док. фил. наук: 10.02.01 / Волгоградский государственный педагогический ун-т. Волгоград, 2000. 440 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/260472/>
12. Шейгал Е.И. Функциональная структура политического дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*: Сб. науч. тр. / Под ред. В.И. Карасика, Г.Г. Слышкина. Волгоград: Перемена, 2000. С. 45 – 57.
13. Acosta J., Diamond J. Sean Spicer might be leaving White House podium. CNN.
URL: <https://edition.cnn.com/2017/06/19/politics/sean-spicer-may-be-leaving-the-white-house-podium/index.html>
14. Acosta J. White House ramping up search for communications director after Spicer`s rocky start. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2017/02/07/politics/sean-spicer-white-house-communications/index.html>
15. Bates D. From Sean Sphincter to Saturday Night Live: How Sean Spicer became a punchline. International Business Times. February 8, 2017. URL: <https://www.ibtimes.co.uk/sean-sphincter-saturday-night-live-how-sean-spicer-became-punchline-1605434>
16. Contorno S. Kayleigh McEnany brings Tampa ties to Trump`s White House. She`s not alone. April 7, 2020. URL: <https://www.tampabay.com/florida-politics/buzz/2020/04/07/kayleigh-mcenany-brings-tampa-ties-to-trumps-white-house-shes-not-alone/>

17. Dijk van T. What is Political Discourse Analysis? *Belgian Journal of Linguistics*. Vol. 11, Issue 1. Jan 1997. Pp. 11 – 52. URL: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf>
18. Goffman E. The Arrangement between the Sexes. *Theory and Society*. Vol. 4, No. 3. 1977. Pp. 301 – 331. URL: <https://web.stanford.edu/~eckert/Courses/11562018/Readings/Goffman1977>
19. Kaczynski A., Steck E. Kayleigh McEnany called Trump comment ‘racist,’ ‘hateful’ and ‘not the American way’ in 2015’. CNN. Atlanta, Georgia: Turner Broadcasting Systems. May 7, 2020. URL: <https://edition.cnn.com/2020/05/07/politics/kayleigh-mcenany-trump-015/index.html>
20. Kayleigh McEnany: What do we know about White House press secretary? BBC News. Oct 5, 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52209670>
21. Kellman L., Lemire J. McEnany’s mission: Stand by, defend, punch back for Trump. AP News. URL: <https://apnews.com/article/a508c0f9c946e5d49c220c2ac880cb09>
22. Kendall S., Tannen D. Discourse and Gender. *The Handbook of Discourse Analysis, 2nd Edition*. Ed. D. Tannen, H. Hamilton, D. Schiffrin. Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd., 2015. URL: <https://static1.squarespace.com/static/5523ffe4e4b012b2c4ebd8fc/t/56fae0e82eeb817eecbc532e/1459282153444/2015+Discourse+and+Gender.pdf>
23. Kumar M.J. Office of the Press Secretary. 2017. URL: <http://whitehousetransitionproject.org/wp-content/uploads/2016/03/WHTP2017-31-Press-Secretary.pdf>
24. Kumar M.J. Office of the Press Secretary. 2021. URL: <https://www.whitehousetransitionproject.org/wp-content/uploads/2020/06/WHTP2021-30-Press-Secretary-1.pdf>

25. Lakoff R. Language and Woman's Place. *Language in Society*, Vol. 2, No. 1 (Apr., 1973), pp. 45 – 80. URL: <https://www.jstor.org/stable/4166707?origin=JSTOR-pdf&seq=1>
26. Lakoff R. Language, Gender and Politics: Putting "Women" and "Power" in the Same Sentence. *The Handbook of Language and Gender*. Eds. J. Holmes, M. Meyerhoff. Blackbell Publishing Ltd, 2003. Pp. 160 – 178. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9780470756942.ch7>
27. Leaper C., Robnett D.R. Women are More Likely Than Man to Use Tentative Language, Aren't They? A Meta-Analysis Testing for Gender Differences and Moderators. *Psychology of Women Quarterly*. 2011. 35 (1). Pp. 129 – 142. URL: http://www.sci.brooklyn.cuny.edu/~levitan/nlp-psych/papers/leaper_tentative_empirical.pdf
28. Makarechi K. Trump Spokesman's Lecture on Media Accuracy is Peppered with lies. *Vanity Fair*. URL: <https://www.vanityfair.com/news/2017/01/sean-spicer-inauguration-statement-lies>
29. Miami Law Staff Report. From Classroom to Newsroom: Rising 2L Kayleigh McEnany Appears on TV as Guest Political Commentator. Miami School of Law. July 2, 2014. URL: <https://www.law.miami.edu/news/2014/july/classroom-newsroom-rising-2l-kayleigh-mcenany-appears-tv-guest-political-commentator>
30. Murse T. Donald Trump's Press Secretaries. *ThoughtCo*. November 10, 2020. URL: <https://www.thoughtco.com/donald-trumps-press-secretaries-4125913>
31. Patterson B. H. To Serve the President: continuity and innovation in the White House Staff. Washington, D.C.: Brookling Institution Press, 2008. URL: <https://ereader.perlego.com/1/book/742577/4>
32. Rogers K., Haberman M. Trump has a New Press Secretary Who Knows How to Defend Him. *The New York Times*. April 7, 2020. URL: <https://www.nytimes.com/2020/04/07/us/politics/kayleigh-mcenany-stephanie-grisham-trump.html>
33. Smith D. Kayleigh McEnany – the 'acceptable' face of Trumpism who infuriates liberals. *The Guardian*. May 10, 2020. URL: <https://www.theguardian.com/us->

[news/2020/may/10/kayleigh-mcenany-donald-trump-white-house-press-secretary-profile](https://www.theguardian.com/us-news/2020/may/10/kayleigh-mcenany-donald-trump-white-house-press-secretary-profile)

34. Smith D. Trump ‘cannot tell a lie’ – but can Kayleigh McEnany, his new press secretary? The Guardian. May 1, 2020. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2020/may/01/trump-lie-kayleigh-mcenany-press-secretary-coronavirus-michael-flynn>
35. Spicer S. Biography. Gossip Gist. August 22, 2019. URL: <https://gossipgist.com/sean-spicer>
36. Spicer S. LinkedIn. URL: <https://www.linkedin.com/in/spicersean>
37. Stelter B. White House press secretary attacks media for accurately reporting inauguration crowds. CNN. January 21, 2017. URL: <https://money.cnn.com/2017/01/21/media/sean-spicer-press-secretary-statement>
38. Tannen D. The Display of (Gendered) Identities in Talk at Work. *Reinventing Identities: The Gendered Self in Discourse*. Ed. by M. Bucholtz, A.C. Liang, L.A. Sutton. New York: Oxford University Press, 1999. Pp. 221 – 240. URL: <https://static1.squarespace.com/static/5523ffe4e4b012b2c4ebd8fc/t/56d72b27b09f951a53f5ebc7/1456941864528/the+display+of+gendered+identities+in+talk+at+work.pdf>
39. Williamson, E. In Kayleigh McEnany, Trump Taps a Press Fighter for the Coronavirus Era. The New York Times. New York City: New York Times Company. Apr 27, 2020. URL: <https://www.nytimes.com/2020/04/27/us/politics/kayleigh-mcenany-trump-coronavirus.html>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

40. Press Briefing by Press Secretary Kayleigh McEnany. The White House. May 1, 2020. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-briefing-press-secretary-kayleigh-mcenany/>

41. Press Briefing by Press Secretary Kayleigh McEnany. The White House. August 19, 2020. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-briefing-press-secretary-kayleigh-mcenany-8-19-2020/>
42. Press Briefing by Press Secretary Kayleigh McEnany. The White House. December 2, 2020. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-briefing-press-secretary-kayleigh-mcenany-120220/>
43. Press Briefing by Press Secretary Sean Spicer. The White House. February 1, 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-briefing-press-secretary-sean-spicer-020117/>
44. Press Briefing by Press Secretary Sean Spicer. The White House. April 10, 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/daily-press-briefing-press-secretary-sean-spicer-041017/>
45. Press Briefing by Press Secretary Sean Spicer. The White House. July 17, 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/press-briefing-press-secretary-sean-spicer-071717/>

АНОТАЦІЯ

наукової роботи під шифром "*Прес-секретар*"

Інституційний (статусно-рольовий) дискурс зазвичай вимагає від продуцента деперсоналізації мовлення. З огляду на це, вивчення вербалізації індивідуальних проявів мовця у ситуації жорстко регламентованого формату мовлення представляє інтерес для дослідника. **Актуальність** цієї наукової розвідки визначається необхідністю вивчення адресант-маркованої мовленнєвої поведінки сучасного англомовного продуцента-ретранслятора в межах політичного дискурсу у ситуації прес-брифінгу. Затребуваність такого дослідження зумовлена й відсутністю відомих нам спроб поєднання каузально-генетичної теорії дискурс-аналізу з гендерними аспектами мовлення.

Мета роботи полягає у встановленні специфіки (у тому числі гендерної) вербалізації адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій у мовленні сучасних англомовних прес-секретарів Білого дому в адміністрації Президента США Д.Трампа Шона Спайсера (2017) і Кейлі Макінані (2020-21).

Завдання дослідження узгоджені з метою і передбачають: 1) виявлення підходів до визначення політичного дискурсу; 2) розгляд специфіки діяльності прес-секретаря крізь призму учасників комунікативного акту; 3) виділення адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій, характерних для мовленнєвої поведінки Ш.Спайсера і К.Макінані й окреслення гендерної специфіки їхнього вживання; 4) порівняння вербаліки адресант-ідентифікуючих дискурс-категорій Ш.Спайсера та К.Макінані.

Мета, завдання та предмет дослідження визначають його методологічний апарат, до складу якого входять поняття і методики, розроблені в межах дискурс-аналізу (за І.Ф.Ухвановою-Шмиговою). У праці залучено: 1) зіставний аналіз мовних засобів для виділення спільних і відмінних рис у мовленні Кейлі Макінані і Шона Спайсера; 2) корпусні методи з метою добору одиниць, що заповнюють адресант-ідентифікуючі дискурс-категорії; 3) кількісні підрахунки для встановлення ступеня репрезентативності мовних явищ.

Наукова розвідка обсягом 30 с. складається зі вступу, двох розділів (які містять дві діаграми), загальних висновків, списків використаних та ілюстративних джерел. Перший, теоретичний, розділ висвітлює засадничі положення розвідки (зміст та межі політичного дискурсу, специфіку статусу та ролі прес-секретаря як деперсоналізованого ретранслятора позиції інституту, який він представляє). Другий, дослідницький, розділ вирішує питання відповідності мовлення прес-секретаря інституційному регламенту для тематично-ситуативного формату «*інформування і роз'яснення в умовах прес-брифінгу*» та можливий вплив гендерної належності мовця. Встановлено недотримання мовцями регламенту поведінки, зокрема, адресант-ідентифікуючі маркери мовлення різнохарактерно вербалізовані вказаними прес-секретарями, з найбільш вираженою самоідентифікацією мовця (індивідуаліст (Ш.Спайсер) :: інституціоналіст (К.Макінані)) з дещо розмитими гендерними параметрами мовлення.

Ключові слова: адресант-ідентифікація, дискурс-аналіз, інституційний дискурс, ретранслятор